

Spis treści

1. Rozwój psychiczny dziecka — Agnieszka Kulik	15
Okres niemowlęcy	20
Okres poniemowlęcy	23
Wiek przedszkolny	27
Młodszy wiek szkolny	31
Okres dorastania	34
Dojrzewanie	34
Kryzys młodzieńczy	35
Wiek młodzieńczy	36
2. Rodzina jako system. Wpływ systemu rodzinnego na funkcjonowanie dziecka — Ewa Paszkiewicz	39
3. Zaburzenia emocjonalne we wczesnym dzieciństwie — Lidia Popek	47
Reaktywne zaburzenia przywiązania w dzieciństwie	49
Zaburzenia selektywności przywiązania w dzieciństwie	50
Zaburzenia odżywiania w niemowlęctwie i dzieciństwie	52
Ruminacje	55
Pica	56
Czynności nawykowe	57
Podsumowanie	58
4. Upośledzenie umysłowe — Jadwiga Komender	59
Epidemiologia	60
Etiologia	61

Obraz kliniczny	61
Czynniki biomedyczne	63
Czynniki psychologiczne	64
Czynniki środowiskowe	64
Rozpoznanie	64
Zasady zapobiegania upośledzeniu umysłowemu	65
Leczenie upośledzenia umysłowego	66
5. Całościowe zaburzenia rozwoju — Beata J. Kozielec, Gabriela Jagielska	68
Autyzm	68
Epidemiologia	69
Etiologia	69
Cięża i okres okołoporodowy	70
Obraz kliniczny na podstawie kryteriów klasyfikacji ICD-10	72
Rokowanie	76
Inne całościowe zaburzenia rozwoju	77
Zespół Retta	77
Dziecięce zaburzenie dezintegracyjne	79
Zespół Aspergera	80
Postępowanie diagnostyczne w przypadku całościowych zaburzeń rozwoju	81
Farmakoterapia	83
Terapia psychologiczna	84
6. Moczenie mimowolne i zanieczyszczanie się — Urszula Szymańska, Hanna Szymanik-Grzelak	87
Moczenie mimowolne	87
Oddawanie moczu w okresie rozwoju	88
Zaburzenia w oddawaniu moczu u dzieci	89
Podział moczenia	91
Diagnostyka zaburzeń oddawania moczu	95
Leczenie	98
Psychologiczne aspekty moczenia mimowolnego	103
Nietrzymanie stolca	106
Etiologia	108
Diagnostyka	109
Postępowanie lecznicze w zaparciach prostych	110
Psychologiczne aspekty nietrzymania stolca	112
7. Zaburzenia snu — Krystyna Szymańska	114
Czynniki wpływające na sen dziecka	116

Klasyfikacja zaburzeń snu u dzieci	120
Najczęstsze zaburzenia snu u dzieci występujące w 1.–3. roku życia.	120
Najczęstsze zaburzenia snu u dzieci występujące po 3. roku życia	122
Zespoły z nadmierną sennością	123
Zaburzenia snu u dzieci niezwiązane z przedziałem wiekowym .	124
8. Zaburzenia nastroju u dzieci — Agata Brzozowska, Tomasz Wolańczyk	126
Zaburzenia depresyjne	127
Epidemiologia	131
Etiopatogeneza depresji	131
Leczenie zaburzeń depresyjnych	133
Mania i zaburzenia afektywne dwubiegunowe	135
Epidemiologia	136
Etiologia	136
Leczenie	137
9. Próby samobójcze i samobójstwa u dzieci — Agata Brzozowska, Marian Ciupak	139
Patogeneza zachowania samobójczego, czynniki ryzyka	140
Myśli, groźby i próby samobójcze	141
Postępowanie w przypadku próby samobójczej	143
Dalsze postępowanie i pomoc	145
10. Zaburzenia lękowe i zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne — Anita Bryńska	147
Zaburzenia lękowe	148
Lęk przed separacją w dzieciństwie (F93.0)	152
Zaburzenia lękowe w postaci fobii (F40)	154
Lęk społeczny w dzieciństwie (F93.2)	157
Mutyzm wybiórczy (F94.0)	158
Uogólnione zaburzenia lękowe (F41.1, F93.80)	159
Zaburzenie lękowe z napadami lęku (lęk paniczny) (F41.0)	160
Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	160
Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (F42)	163
Dane epidemiologiczne i obraz kliniczny	165
Etiologia	167
Popaciorkowcowe autoimmunologiczne zaburzenia neuro- psychiatryczne (PANDAS)	169
Leczenie	171

11. Zaburzenia dysocjacyjne (konwersyjne) i zaburzenia przebiegające pod postacią somatyczną — Mariola Skowrońska, Tomasz Wolańczyk	174
Kryteria diagnostyczne zaburzeń czynnościowych	175
Zaburzenia pod postacią somatyczną	176
Zaburzenia dysocjacyjne (konwersyjne)	179
Psychologiczne wyjaśnienia zaburzeń psychosomatycznych	182
Teoria systemów	182
Model poznawczy zaburzeń psychosomatycznych	183
Koncepcja aleksytymii	185
Postępowanie w zaburzeniach pod postacią somatyczną i zaburzeniach konwersyjnych dzieci i młodzieży	186
Leczenie	189
12. Zaburzenia tikowe — Anita Bryńska, Tomasz Wolańczyk	192
Rozpoznanie	192
Klasyfikacja tików	196
Zaburzenia współistniejące. Różnicowanie tików z innymi zaburzeniami	198
Etiologia zaburzeń tikowych	199
Leczenie	200
13. Specyficzne trudności w uczeniu się — Małgorzata Święcicka	205
Definicja i rozpoznanie	205
Objawy specyficznych trudności w nauce czytania i pisania	207
Objawy specyficznych trudności w uczeniu się matematyki	211
Współwystępowanie specyficznych trudności w uczeniu się z innymi zaburzeniami	212
Pomoc dzieciom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się	213
14. Zespół nadpobudliwości psychoruchowej — Agnieszka Pisula, Tomasz Wolańczyk	215
Terminologia	215
Kryteria diagnostyczne	216
Obraz zaburzenia w zależności od wieku	221
Epidemiologia	223
Zaburzenia współwystępujące	224
Etiologia	225
Rozpoznanie	227
Diagnostyka specjalistyczna	229
Leczenie	230
Metody niefarmakologiczne	230

Farmakoterapia	232
Monitorowanie postępów terapii	235
15. Zaburzenia zachowania — Artur Kołakowski	238
Definicja, kryteria diagnostyczne, problemy klasyfikacyjne i pojęciowe	238
Agresja, konflikt z prawem	248
Rozpowszechnienie	251
Modele powstawania zaburzeń zachowania (etiologia, czynniki ryzyka, czynniki podtrzymujące i czynniki ochronne)	252
Leczenie i profilaktyka	256
16. Zaburzenia odżywiania — Gabriela Jagielska, Celina Tomaszewicz-Libudzić, Artur Wiśniewski	259
Jadłowstręt psychiczny	259
Obraz kliniczny	259
Epidemiologia	261
Etiologia	261
Przebieg choroby	263
Powikłania somatyczne w przebiegu jadłowstrętu psychicznego	265
Przewlekłe powikłania jadłowstrętu psychicznego	269
Diagnostyka różnicowa	270
Leczenie	271
Żarłoczność psychiczna	277
Obraz kliniczny	277
Epidemiologia	278
Powikłania somatyczne żarłoczności psychicznej	279
Diagnostyka różnicowa	279
Leczenie	281
Otyłość	281
17. Używanie substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież — Helena Baran-Furga, Karina Steinbarth-Chmielewska	284
Epidemiologia	284
Podział substancji psychoaktywnych i podstawowe definicje. Charakterystyka wybranych narkotyków	285
Problemy diagnostyczne zaburzeń psychicznych i zachowania związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych	289
Charakterystyka zaburzeń psychicznych i zachowań związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych wg ICD-10	294
Alkohol	294

Opiaty/opioidy	296
Kanabinole	297
Leki uspokajające i nasenne	299
Kokaina i inne substancje stymulujące, w tym kofeina . . .	300
Substancje halucynogenne	302
Nikotyna	304
Lotne rozpuszczalniki	305
Podstawowe metody leczenia	307
Noworodki matek przyjmujących substancje psychoaktywne	311
18. Zaburzenia psychiczne w chorobach somatycznych — Tomasz Wolańczyk	315
Zaburzenia narządów zmysłów	316
Zaburzenia słuchu	316
Zaburzenia widzenia	317
Choroby układu nerwowego	318
Mózgowe porażenie dziecięce	318
Padaczka	318
Urazy głowy	321
Migrena i inne bóle głowy	322
Infekcje	323
Majaczenie (ostry zespół mózgowy)	323
Zaburzenia psychiczne poinfekcyjne	324
Infekcje paciorkowcowe	325
Płaszawica Sydenhama	325
Popaciorkowcowe autoimmunologiczne zaburzenia neuro- psychiatryczne u dzieci (PANDAS)	326
Zespół nabytego upośledzenia odporności (AIDS) i zakażenie wirusem HIV	326
Choroby endokrynologiczne	327
Cukrzyca insulinozależna	327
Nadczynność tarczycy	328
Niedoczynność tarczycy	329
Choroby metaboliczne	329
Mukopolisacharydozy	330
Fenyloketonuria	330
Galaktozemia	331
Choroba Lescha-Nyhana	331
Choroby układu oddechowego	332
Astma (dychawica oskrzelowa)	332
Mukowiscydoza	333

Choroby hematologiczne	333
Hemofilia	333
19. Problemy dziecka z chorobą przewlekłą i jego rodziny — Mariola Skowrońska	335
Rodzina	335
Rodzeństwo	337
Przystosowanie społeczne i relacje rówieśnicze	338
Przystosowanie emocjonalne	339
Rozwój poznawczy	340
Koncepcja siebie	341
Wybrane sytuacje związane z chorobą przewlekłą dziecka	342
Hospitalizacja	342
Ból	344
Kiedy dziecko odchodzi	345
Promocja zdrowia psychicznego	348
Zakończenie	350
20. Maltretowanie fizyczne i wykorzystywanie seksualne dziecka	
— Agata Brzozowska, Magda Błachno	352
Epidemiologia	353
Przyczyny maltretowania	354
Charakterystyka różnych form przemocy i jej rozpoznawanie	356
Przemoc fizyczna	356
Wykorzystanie seksualne	358
Zaniedbanie i krzywdzenie emocjonalne	360
Czynniki wzbudzające podejrzenie istnienia przemocy	362
Postępowanie	363